

Inhoud

Inleiding 9

I DE VROEGE JAREN

- 1 Proloog – De presentatie 17
- 2 Slappe, linkse hippies 22
- 3 De schaduw van opa Han 33
- 4 Westersch Litterarisch Gezelschap Unica 41
- 5 De mannen van Burke 53
- 6 Leesclub Winfried 62
- 7 Parijse weken 72
- 8 Justus Lipsius in Oxford 81
- 9 Het Leidse debat 88
- 10 Bij de elitekrant 93

II DE ZOEKENDE JAREN

- 11 De promotie 101
- 12 Debat in De Balie 107
- 13 Op zoek naar een thuis 115
- 14 De IJzerwake 124
- 15 De versiercoach 131
- 16 Wandelende kopieermachine 140
- 17 Het botenkerkhof 148
- 18 Geen Poetin-boy 158
- 19 Verzetsheld 170
- 20 Een selfie met Milo 179

III DE POLITIEKE JAREN

- 21 De zuil op de rots 193
- 22 De linkse kerk 204
- 23 Het verdachte waterglas 219
- 24 De heertjes van Sterkenburg 231
- 25 Handschoenen uit 244
- 26 Laat ons de messen slijpen 258
- 27 De treintweet 270
- 28 In het spiegelpaleis 285

Nawoord 297

Dankwoord 301

Noten 303

Namenregister 367

Inleiding

Thierry Baudet schoot de afgelopen vier jaar als een komeet omhoog in de Nederlandse politiek. In 2016 begon hij samen met anderen de politieke partij Forum voor Democratie, in 2017 kwam die partij met twee zetels in de Tweede Kamer, en in 2019 was Forum korte tijd de grootste fractie in de Eerste Kamer. Baudet, die eerst naam had geprobeerd te maken als wetenschapper, romanschrijver en rechtse opiniemaker, veroverde het Binnenhof stormenderhand. Niet dat hij veel vertrouwen had in het politieke bedrijf, zijn gang naar het parlement zag hij als een ‘opdracht’, hij was ‘naar het front geroepen’.

Als redacteuren van *Vrij Nederland* hadden we eerder de opkomst van Pim Fortuyn en Geert Wilders van dichtbij gevolgd. Baudet is anders. Waar Wilders nooit onderdeel wilde zijn van de ‘grachtengordel-elite’ en waar Fortuyn juist vergeefs probeerde om toegang te krijgen tot die kringen, is Baudet de grachtengordel. Hij woont er, had eerder als student jarenlang een kamer in het huis van een studentengezelschap op de Reguliersgracht en verkeert al sinds zijn studentenjaren in de hoofdstedelijke cafés en debatcentra.

Hij stamt af van hoogleraren en musici, groeide op in een keurig D66-gezin, ging naar het gymnasium en studeerde in Amsterdam en Leiden, schreef columns in de kwaliteitskrant *NRC Handelsblad*, was medewerker van het deftige programma *Buitenhof* en publiceerde boeken bij het succesvolle uitgeefhuis Prometheus. Hij is het intellectuele product van de Leidse universiteit, waar hij colleges volgde en later zelf les gaf en promoveerde.

Baudet verdiepte zich al jong in het conservatieve gedachtegoed, en liet zich – behalve door zijn Leidse docenten Paul Cliteur en Andreas Kinning – vooral inspireren door de in 2020 overleden Britse filosoof Roger Scruton. Baudet putte royaal uit Scrutons conservatieve

gedachtegoed. Hij nam het begrip ‘oikofobie’ – afkeer van het eigene – van hem over, maar ook zijn argumenten tegen masturbatie en zijn aversie tegen moderne architectuur. Baudet ontwikkelde zich tot een propagandist van het de afgelopen jaren snel opgekomen ‘nationaal-conservatisme’. Daarmee maakt hij deel uit van een internationale beweging die een alternatieve orde nastreeft en waartoe ook *Alternative für Deutschland*, *Front National* en *УКРП* behoren. Hij wil uit de Europese Unie en ook uit de NAVO en werpt zich in navolging van de Britse premier Boris Johnson en de Hongaarse premier Viktor Orbán op als de hoeder van de ‘nationale eigenheid’.

De opkomst van Baudet liep parallel met het Brexit-referendum en vooral ook met de verkiezing van Donald Trump. Baudet bleek vatbaar voor wat de Amerikaanse hoogleraar Timothy Snyder de ‘*dark globalisation*’ noemt; het zaaien van verwarring via sociale media die door Poetins Rusland tot hogere kunst is verheven. Denk aan de mist die wordt verspreid over de oorzaak van het neerhalen van MH17. Hij had er geen problemen mee om nauw samen te werken met duistere Russen die ten tijde van het Oekraïne-referendum naar Nederland waren afgezakt en die op allerlei manieren verbonden waren met het Russische veiligheidsapparaat. Het spreekt bijna vanzelf dat Baudet Snyder afdoet als een ‘omstreden Russofoob’. Voor de politicus Baudet lijkt het verkondigen van onbewezen ‘alternatieve waarheden’ geen punt, immers: ‘Mijn meningen zijn feiten’.¹

De Amerikaanse journalist Anne Applebaum – door Baudet betiteld als ‘ultraglobalist’ – beschrijft in haar boek *Twilight of Democracy* een scheiding der geesten in de conservatieve kringen waartoe zij zelf ook behoort. Aan de ene kant staan zij die blijven geloven in de Europese Unie en de bestaande internationale orde, aan de andere kant degenen die de nationale staat boven alles stellen. Die nieuwe verdeling van het rechtse politieke kamp is wereldwijd te zien, ook in Nederland.

Hoewel Baudet zich ooit als conservatief presenteerde, is hij inmiddels een rechtse revolutionair die ontwrichting van de gevestigde maatschappelijke ordening nastreeft om op de resten daarvan een nieuwe orde te bouwen. Om dat te bereiken wil hij afrekenen met de vertegenwoordigers van de ‘zelfhatende elite’ die het behalve in de politiek met name voor het zeggen zouden hebben in de wetenschap, het onderwijs, de media en de rechterlijke macht.

Dit boek is een poging tot eerstelijns geschiedschrijving, een biografie van een beginnend politicus. Tegelijkertijd schetsen we ook de tijdgeest van de Paarse jaren, via 9/11, de moorden op Fortuyn en Van Gogh, het islamdebat, de vluchtelingencrisis, het klimaatdebat, de stikstofproblemen tot de zomer dat het land op slot ging door de coronapandemie.

Het is uitdrukkelijk geen portret van de jonge politieke beweging Forum voor Democratie en ook niet van haar aanhang. We spraken een jaar lang tientallen mensen maar we moesten het doen zonder de medewerking van de hoofdpersoon. Aanvankelijk zegde Baudet zijn medewerking toe, maar vervolgens hield hij zich een jaar lang onbereikbaar voor ons en bracht zelf een boek uit met zijn verzamelde toespraken en geschriften – *Politiek van het gezond verstand*. Vlak voordat ons boek naar de drukker ging, nam hij alsnog contact op en liet weten dat hij het manuscript eerst in zijn geheel wilde lezen om daarna ‘een rustig gesprek’ met ons aan te gaan. Wij gingen niet in op zijn voorstel. Wel wilden we hem ook in dit late stadium nog de mogelijkheid van een weerwoord bieden door hem een aantal vragen voor te leggen. Dat vond hij ‘geen aantrekkelijk model’.

Vertrouwelingen van Baudet stonden ons ook niet te woord. Eerste Kamerleden Paul Cliteur en Paul Frentrop, hoofd van de Forumjongeren Freek Jansen, partijprominent Robert de Haze Winkelman – ze lieten ons weten dat ze niet wilden meewerken of ze reageerden überhaupt niet. Hoogleraar Kinneging wenste ons eerst aan een examen over Plato en de Franse denker Tocqueville te onderwerpen maar besloot bij nader inzien dat hij geen vertrouwen had in de journalistiek in het algemeen en in ons in het bijzonder. Tweede Kamerlid Theo Hiddema spraken we wel kort telefonisch. Hij toonde zich verbaasd over ons voornemen om een boek over Baudet te schrijven en riep olijk: ‘Thierry heeft zelf net een boek uitgebracht, dat dooft toch elk initiatief!’

Niet alleen zijn geestverwanten zwegen liever. Sommige van zijn politieke tegenstanders vroegen zich af waarom je zoveel aandacht zou besteden aan Baudet. Zij waren ervan overtuigd dat ‘de media’ Baudet en zijn partij groot hadden gemaakt en dat elk woord over hem er een te veel was. Wij geloven niet in zo’n journalistiek cordon sanitaire en vinden dat een politicus met zulke radicale standpunten juist onze belangstelling verdient.

Verontrustend was tijdens onze rondgang de kennelijke angst van Baudets politieke tegenstanders voor zijn fanatieke volgers. Verschillen-

de van zijn critici waren eerder online aangepakt en zagen daarom af van medewerking. Sommige bronnen in het boek zijn anoniem vanwege die angst. Zoals een van hen zei: 'Ik ben voorzichtig geworden. Ik ben echt bang voor die achterban.' Anderen wilden niet herkenbaar aan het woord komen uit vrees hun maatschappelijke carrière te schaden als ze met Baudet zouden worden geassocieerd. 'Hem kennen, is verdacht. Elk verkeerd gekozen woord kan leiden tot een vorm van *cancelling*.' Weer anderen trokken zich terug nadat ze Baudet hadden geconsulteerd. 'Thierry zei me dat jullie project "niets toevoegt",' vertrouwde een van zijn vrienden ons toe. Baudet had natuurlijk het volste recht om zijn omgeving af te raden ons hun verhaal te vertellen. Gelukkig waren er tientallen anderen die dat wel deden.

Korte tijd leek het of Baudet met zijn kritiek op de Europese Unie en zijn filippica tegen de heersende orde de wind in de zeilen had, maar al snel braken er ruzies en conflicten uit binnen Forum voor Democratie. Voor het grote publiek verdween hij uit beeld toen het coronavirus over het land golfde. Maar ondanks alle schandalen, partijruzies en conflicten staat Baudet nog steeds op winst in de peilingen ten opzichte van de uitslag in 2017.

Om echt iets te veranderen en de natiestaat in ere te herstellen is een 'mars door de instellingen' nodig, zegt Baudet keer op keer – naar het voorbeeld van de links-revolutionairen uit de jaren zestig. In de tegenrevolutie die hij nastreeft ziet hij een belangrijke rol voor zichzelf weggelegd. 'Ik denk niet voor mezelf, niet voor mijn eigen individuele belangetje, ik denk voor *Nederland*,' zei hij daarover. En: 'De opdracht van mijn leven is een antwoord te formuleren op de zelfdestructie in de westerse beschaving.' Hij heeft de ambitie om het land te regeren en ziet zichzelf als toekomstig premier, al willen de meeste andere partijen nu nog even niet met hem samenwerken.

Mensen die hem kennen zien Baudet zijn politieke rol op de langere termijn niet volhouden. Hij zou zich daarvoor te snel vervelen en hij zou bovendien een oprechte afkeer voelen van het politieke handwerk. Als hij zich de afgelopen jaren weleens somber afvroeg of hij de ondergang van de westerse cultuur wel eigenhandig zou kunnen keren, verkondigde hij dat hij naar Zuid-Amerika zou emigreren of als huisvader soep zou gaan koken voor het gezin dat hij wil stichten. Toch blijft hij ervan overtuigd dat zijn partij 'tachtig of negentig' zetels zou halen

‘als Nederlanders hun hart lieten spreken’. De kans lijkt dus groter dat Thierry Baudet nog wel een tijdje in en rond het Binnenhof te zien zal zijn.

1 DE VROEGE JAREN

1 Proloog

De presentatie

Thierry Baudet loopt ongedurig heen en weer, achterin het zaaltje aan de Lange Houtstraat in Den Haag. Hij staat nu eens niet in het middelpunt van de belangstelling en dat bevalt hem zo te zien maar matig. We zijn een paar weken bezig met ons onderzoek naar de partijleider van Forum voor Democratie en we verwachtten al hem hier aan te treffen. In het voormalig hoofdkantoor van Staal Bankiers, op een steenworp afstand van het Binnenhof, verzamelt zich deze donderdag 5 september 2019 de fine fleur van rechts Nederland voor een feestelijk samenzijn. Vandaag wordt de Nederlandse uitgave ten doop gehouden van *L'Ancien Régime et la Révolution* uit 1856 van Alexis de Tocqueville (1805-1859), vertaald door de broers Bram en Berend Sommer, met een beetje hulp van hun vader, *Volkskrant*-journalist Martin Sommer. De Fransman is een van de grote helden van Baudet en een van de eerste denkers die hem naar eigen zeggen echt hebben geïnspireerd.

Baudet maakte kennis met de ideeën van Tocqueville tijdens de colleges van de Leidse hoogleraar Andreas Kinneging. Hij beschouwt de Fransman als een van de voorvaderen van zijn eigen politieke beweging en diens denken vormt de ideologische basis van zijn partij. Het Forum voor Democratie-kader is 'getraind in tocquevilliaanse analyse' en aan het Renaissance Instituut, het wetenschappelijk bureau van Forum, kun je je voor het luttele bedrag van 750 euro laten bijscholen over 'De zwakte van de democratie met Tocqueville'. Dat Tocqueville na bestudering van de Koran de islam bekritiseerde, maakt hem alleen maar aantrekkelijker als huisfilosoof.²

Bij Baudet thuis en ook in zijn werkkamer in het parlement hangt pontificaal een portret van Tocqueville aan de muur. Maar hij is zeker niet de enige rechtse politicus die zichzelf graag presenteert als Nederlandse erfgenaam van diens gedachtegoed. Ook voormalig CDA-leider

Sybrand van Haersma Buma verwees in zijn Haagse jaren graag naar de Franse filosoof. Martin Bosma, pvv-kamerlid en vicevoorzitter van het parlement en aanwezig bij de presentatie, citeerde hem in de *Schijnelite van de valsemunters*, zijn filippica tegen de geest van mei '68. En minister-president Mark Rutte zal vanmiddag het eerste exemplaar van *Het ancien régime en de revolutie* uitgereikt krijgen.

Tijdens de presentatie blijft Baudets naam niet ongenoemd. Emeritus-hoogleraar politicologie Meindert Fennema³, die het nawoord schreef bij de vertaling, steekt in zijn toespraak een beetje de draak met de bewondering van Baudet en de zijnen. Forumsenator Paul Frentrop heeft hem ooit toevertrouwd: 'Tocqueville, die is van óns.' Dat vindt Fennema 'een tamelijk bizarre uitspraak'. Tocqueville is volgens hem beslist geen reactionair en 'dat het vroeger beter was, hoor je hem niet zeggen'. Met hun 'onbesuisde aanvallen op de baantjesrousel van de politieke elite' ziet hij in Baudet en de zijnen eerder revolutionairen dan conservatieven. 'Thierry Baudet treedt meer in de voetsporen van Marx dan in die van Tocqueville.' We zien hoe de Forum-leider de wenkbrauwen fronsst als Fennema daar een tikje pesterig aan toevoegt: 'Het lijkt mij dus passend dat het eerste exemplaar van *Het ancien régime* aan de leider van het elitekartel wordt aangeboden. Aan de man die als geen ander de oude en de nieuwe tijd probeert te verbinden.'

Mark Rutte neemt vervolgens het woord en strooit met zijn toespraak nog wat extra zout in de wonde. Hij claimt de Franse denker als liberale geestverwant. 'Tocqueville realiseerde zich het belang van democratie, van gelijkwaardigheid, van gelijkheid. Ik ben geneigd om hem een beetje in te lijven. Wij liberalen hebben ook onze denkers!' Dan krijgt de premier het eerste exemplaar uitgereikt door Bram en Berend Sommer, twee klassiek in het pak gestoken twintigers. Op het podium staat hun vader te glimmen van trots. Hij stelde eerder *De kleine Tocqueville* samen en was de initiatiefnemer van de vertaling van *L'Ancien Régime*. 'Het ging met vallen en opstaan,' vertelt hij, maar 'het was wel een mooie familieonderneming'.

Na de uitreiking spoedt Rutte zich terug naar zijn torentje en gaan de aanwezigen aan de borrel en de kaasstengels. Vlakbij Baudet staat zijn rechterhand en vertrouweling Freek Jansen, al vijf jaar lang voorzitter van de omstreden jongerenbeweging van Forum voor Democratie. Jansen riep zijn JFvD niet lang daarvoor nog op om 'onze beschaving te gaan redden van de naderende ondergang'. En daar is ook Wierd